

Psychiatrie a umělá inteligence: Nová výzva pro terapeuty?

Umělá inteligence (AI) se stále více uplatňuje nejen v diagnostice a terapii somatických onemocnění, ale i v oblasti psychiatrie a psychoterapie. V poslední době narůstají případy pacientů, kteří využívají generativní AI chatboty, jako je ChatGPT, nejen k obecným dotazům o duševním zdraví, ale také jako alternativu ke klasické psychoterapii či partnerskému poradenství. Mnozí z nich vnímají odpovědi chatbotů jako výrazně empatictější a více podporující než interakce s lékaři. Tato skutečnost vyvolává otázky o budoucnosti psychiatrické praxe a o tom, jakým způsobem by se měly odborné služby přizpůsobit tomuto novému fenoménu.

Mnoho pacientů popisuje konverzace s AI chatboty jako přívětivější, nehodnotící a plně porozumění. Oproti lidským terapeutům, kteří mohou být ovlivněni vlastními emocemi, časovým tlakem nebo klinickým paradigmatem, AI odpovídá konzistentně, s neomezenou trpělivostí a bez předsudků. Studie publikovaná v JAMA Network Open srovnávala odpovědi AI chatbotů a lékařů na patientské dotazy v on-line poradnách. Výsledky ukázaly, že odpovědi

chatbotů byly nejen detailnější, ale pacienti je vnímali jako empatictější a více podporující. To naznačuje, že běžná klinická komunikace mezi psychiatry a pacienty může v některých aspektech zaostávat za tím, co pacienti očekávají.

Přestože AI chatboty mohou pacientům poskytovat dočasnou psychickou úlevu a pocit „že si je někdo vyslechnul“, jejich limity jsou zřejmé. Nemají schopnost klinického posouzení, nerozpoznají varovné signály akutní psychopatologie a jejich odpovědi nejsou vždy klinicky relevantní či spolehlivé. Studie naznačují, že pacienti, kteří se spoléhají na AI v otázkách duševního zdraví, mohou odkládat vyhledání odborné pomoci nebo získávat zkrácené informace o svém stavu. Z tohoto pohledu je zásadní, aby si odborná veřejnost uvědomovala rizika spojená s nekontrolovaným využíváním těchto nástrojů a aktivně pacientům vysvětlovala rozdíl mezi validní zdravotní péčí a interakcí s algoritmem.

Namísto vnímání AI jako konkurence bychom se měli zaměřit na její potenciální využití v klinické praxi. AI může sloužit jako nástroj pro

psychoedukaci, sběr anamnestických údajů nebo včasnou detekci změn v psychickém stavu pacientů, například prostřednictvím analýzy jejich jazykového projevu v rámci terapeutických interakcí. Současně však nesmíme podcenit význam lidského kontaktu v terapii. To, co pacienti u chatbotů oceňují – empatickou formulaci odpovědí, dostupnost a individualizovanou reakci – jsou faktory, které bychom měli reflektovat a posilovat i v naší vlastní klinické praxi.

AI v psychiatrii není budoucnost – je to přítomnost. Pacienti ji již aktivně využívají a psychiatrická komunita musí na tuto realitu reagovat. Je naší odpovědností zajistit, aby pacienti měli jasnou představu o možnostech i omezeních AI v kontextu duševního zdraví. Zároveň bychom se měli inspirovat tím, co AI v komunikaci nabízí, a přemýšlet o tom, jak zdokonalit naše vlastní přístupy k interakci s pacienty. Největší výzvou není to, že by AI mohla psychiatrii nahradit, ale zda se z jejího fungování můžeme něco naučit a zlepšit tak kvalitu poskytované péče.

MUDr. Jan Knopp

LITERATURA

1. Ayers JW, Poliak A, Dredze M, et al. Comparing Physician and Artificial Intelligence Chatbot Responses to Patient Questions Posted to a Public Social Media Forum. *JAMA Intern Med.* 2023 Jun 1;183(6):589-596.

2. Glikson E, Woolley AW. Human trust in artificial intelligence: Review of empirical research. *Academy of Management Annals.* 2020;14(2):627-660.

3. Shimada K. The Role of Artificial Intelligence in Mental He-

alth: A Review. *Science Insights.* 2023;43:1119-1127.

4. Thakkar A, Gupta A, De Sousa A. Artificial intelligence in positive mental health: a narrative review. *Front Digit Health.* 2024 Mar 18;6:1280235.